

Guinovart, daurador de versos

REPORTATGE. Fins al 8 de març romandrà oberta al Centre Cultural del Casino l'exposició³ "*Res no és mesquí. Josep Guinovart i els poetes*", que aplega una part de la seva obra inspirada en l'art poètica.

L'avi de Josep Guinovart era daurador de marcs i el seu pare, pintor de parets, ofici primer d'un Guinovart jovenàs, a qui devem l'acoloriment de molts interiors en la grisa postguerra barcelonina. Segons explica Maria Guinovart, filla del pintor, gravador i dibuixant, "fou l'àvia qui, a la mort de l'avi, va animar Guinovart a dedicar-se a l'art". Després d'uns anys d'aprenentatge i formació, "més autodidacta que altra cosa", Guinovart es va inserir de ple en l'experimentalisme i l'avantguardisme de nova planta. D'aleshores ençà, la seva obra va evolucionar en diverses direccions, tal com es fa patent en l'exposició del CCC, comissariada per Manuel Guerrero. Per a Guerrero, es tracta d'una "exposició de petit format, però amb una visió prou àmplia de l'obra de Guinovart".

Lorca i Papasseit

El conjunt d'obres exposades parteix de la poesia com a font d'inspiració. Colpit per les imatges poètiques del Lorca del *Romancero gitano*, al qual va dedicar els seus primers gravats a l'aiguafort, Guinovart no va deixar mai de reescriure a cops de pinzell aquells poemes que prèviament l'havien commogut, en un intent d'expressar plàsticament la força i la sensualitat dels versos. Guinovart sempre va sentir predilecció per aquells poetes que, com Lorca o Papasseit, compartien amb ell una actitud vitalista, un llenguatge viu i imatjat, i una preocupació social. En aquest diàleg pictòric amb la poesia, el pintor incorpora grafies, mots, versos i fins i tot interpel·la l'espectador: "*Ja heu llegit Màrius Torres?*" Amb alguns d'aquests poetes, com Pere Quart o Blas de Otero, el pintor va mantenir-hi una relació de coneixença i amistat, una prova de la qual són els poemes que diversos autors van dedicar-li. No va existir, en canvi, cap relació epistolar amb ells, perquè com explica Maria Guinovart, "el pare no era un home d'escriure cartes, sinó de fer sobretauls". En aquestes tertúlies s'hi solien aplegar crítics d'art, escriptors i periodistes. La filla en recorda uns quants: Corredor-Matheos, Juan Eduardo Cirlot, Àngel Crespo, Eudald Solà i Josep Maria Carandell.

La mostra, titulada amb el vers papasseitià de *Res no és mesquí*, comprèn obres inspirades en la poesia de García Lorca, Salvat-Papasseit, Pere Quart, León Felipe, José Hierro, Màrius Torres i Kavafis. Interessat per la cultura popular i la literatura de compromís, Guinovart també va realitzar lectures plàstiques de poemes de Joan Maragall, Miguel Hernández, Salvador Espriu i Antonio Machado.

D'isme en isme

Guerrero destaca l'interès de la mostra per visualitzar l'evolució plàstica de Guinovart, des del realisme dels primers treballs a l'informalisme abstracte dels darrers anys, "sense allunyar-se mai de la realitat". Els gravats lorquians dels anys 40 pretenen traduir en clau realista el lirisme dramàtic i ric de metàfores del *Romancero*. Quan després pinta Papasseit, s'amara del llenguatge fresc i espontani del *poetavantguardistacatalà*, i la paleta del pintor esclata de llum i de colors, en una barreja avantguardista de cromatismes i traços en llibertat. A partir dels anys setanta, el llenguatge de Guinovart esdevé més lliure i informal, amb la presència de colors primaris molt vius. Més endavant la visió es torna expressionista quan converteix *Les decapitacions* de Pere

Quart en una successió de *collages* amb fusta. Uns anys més tard retorna a Lorca, però aquesta vegada a través dels poemes de *Poeta en Nueva York*, el surrealisme dels quals trasllada a la pintura en un nou intent d'identificar el llenguatge poètic amb el llenguatge plàstic. La mostra també presenta una selecció de guitarres i crucifixions lorquianes de caire cubista. En el tram creatiu dels darrers anys, tendent a incorporar materials extrapictòrics i recuperar el traç dibuixístic amb el qual delimita àrees de color i traça cal·ligrafies, Guinovart va dur a terme algunes pintures de gran format, com *A Màrius Torres* (1998-2000) i *Ítaca* (2001), totes dues presents a l'exposició.

Un altre aspecte interessant de l'obra de Guinovart, palès també en aquesta mostra, és la varietat de tècniques emprades, sovint de forma mixta: la pintura, el dibuix, el gravat, el *collage*, la pintura-objecte, la il·lustració, les litografies, el mural, el cartellisme, etc. Llevat d'algun encàrrec, com la portada del disc de l'Ovidi Montllor amb poemes de Papasseit o els cartells dels festivals de poesia, tant la tria dels temes com la tècnica utilitzada sempre van ser de lliure elecció.

Llegir Guinovart

Tant Guerrero com Maria Guinovart coincideixen a assenyalar que "cal atansar-se a la seva obra des de la percepció dels sentits, sense idees preconcebudes". I és que Guinovart no parteix d'una base teòrica o intel·lectual, sinó de la intuïció. L'ordenació mental, en tot cas, ve després. Per això cal que l'espectador en faci també una aproximació intuïtiva, des de la sensibilitat més incondicional: els quadres de Guinovart no volen significar res, més enllà de la voluntat de reflectir unes sensacions i unes impressions originades per la necessitat d'expressar sense encotillaments l'efecte que produeix en l'artista l'observació de la realitat. Allò que pretén Guinovart en les obres d'aquesta exposició és, segons Guerrero, "convertir la força de cada poema en un cop de puny cromàtic".

Una obra visceral

En general, penso que l'obra de Guinovart potser ha estat eclipsada per la de Tàpies. Compateixen força aspectes, si bé l'obra de Tàpies és més continguda, més sobria i elegant. La de Guinovart és més visceral, amb composicions més dinàmiques, complexes i carregades. L'obra de Tàpies és més reflexiva. De fet, Tàpies va escriure molt sobre la seva obra i sobre la creació en general. De Guinovart no en conec cap text.

Per això el seu treball és més intuïtiu, sensorial i fa un ús més ric del color, tot i la seva contenció i l'ús predominant de tons terrosos i apagats. Les seves formes, orgàniques i maldestres, però sobretot els seus materials, texturats o amb força relleu, ens remetent a la realitat, més que a l'espiritualitat. Ens parlen del seu lligam a la terra, amb unes connotacions més rurals que no pas urbanes.

Personalment, moltes obres seves em provoquen una certa angoixa. Em resulten inquietants i brusques. Són una barreja estranya d'informalisme amb tocs d'art naïf. Les imatges són aspres, com si acabéssim de remenar o esgarrapar un pilot de terra seca i aterrossada. Sobretot valoro o prefereixo més les seves obres o fragments més abstractes i aquelles obres més despullades i menys carregades.

Josep Morral